

Plan för giftfria förskolor i Sätters Kommun

Antagen av kommunfullmäktige 2017-01-26

SÄTERS KOMMUN

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	1
Giftfri förskola	3
Bakgrund	3
Åtgärder för att befria förskolan från skadliga ämnen.	4
I verksamheten	4
Rensa bort och fasa ut	4
Elektronik	4
Plastleksaker	4
Icke-leksaker.....	4
Möbler	5
Kemikalier.....	5
Hantera hobbymaterial	5
Pärplattor	5
Laminering.....	5
Köpa in	5
Leksaker	5
Pyssel.....	5
Hygienartiklar.....	5
Lokalvård	6
Byggnader och fasta installationer	6
Kost/kök	6
Upphandling	6
Utbildning	6
Uppföljning	7

Giftfri förskola

Det här är en handlingsplan för att minska miljögifter i Sätters förskolor.

Efter en motion och ett medborgarförslag till fullmäktige 2014 tillsattes en arbetsgrupp med representanter från berörda förvaltningar för att arbeta med en inventering och en handlingsplan för giftfria förskolor.

Gifter i vardagen uppmärksammas alltmer. Vi utsätts alla för en mängd kemikalier som kan vara mer eller mindre farliga. Dessutom uppstår den så kallade cocktaileffekten när kemikalierna blandas i kroppen. Cocktaileffekten innebär att även om varje enskilt ämne inte överstiger tillåtna gränsvärden, så kan de tillsammans få en mycket större effekt och vara potentiellt farligare än det enskilda ämnet.

Barn är känsligare än vuxna och påverkas alltså mer av kemikalier. Det beror bland annat på att barns kroppar inte är färdigutvecklade. Barn andas till exempel snabbare och äter och dricker mer i förhållande till sin vikt jämfört med vuxna. De utforskar dessutom sin omgivning genom att smaka och suga på saker och har en tunn och ömtålig hud. Det medför att om de utsätts för samma mängd av ett ämne som en vuxen kan de ändå få i sig mer. Vissa ämnen som är hormonstörande kan dessutom påverka barnens utveckling negativt. Det blir därför extra viktigt att skydda dem.

Vi siktar mot förskolor där personalen är medvetna om skadliga kemikalier i barnens vardag och vet hur man kan undvika dem samt gör bra val vid inköp.

Bakgrund

Kemikalier finns i stor omfattning i vår vardag och användningen har ökat. De finns både som bas i varor eller tillsatta för att ge produkterna de egenskaper man eftersträvar. Dessa kemikalier kan spridas dels under produktens livstid och dels när den blir avfall. Kemikalierna kan spridas i luften, vattnet och även i t.ex. och på så sätt föras över till människan.

Man skiljer på kemiska produkter och varor i regelverken. Kemiska produkter, t.ex. diskmedel, lim, målarfärg och lösningsmedel omfattas av ett ganska omfattande system av regler med märkningar och säkerhetsdatablad. Varor däremot kan innehålla skadliga ämnen utan att det anges. Inom EU finns regler som förbjuder användning av vissa sådana ämnen. Är produkten däremot tillverkad någon annanstans och sedan importerad kan den innehålla dessa ämnen. Leksaker har efterhand fått hårdare kemikaliekrav på sig. Det gör att nya leksaker (tillverkade från 2007 och framåt) är bättre än gamla. Även här gäller att leksaker tillverkade utanför EU är osäkrare. Det här är också ett skäl att inte använda produkter som inte är avsedda att vara leksaker. De har oftast ett annat regelverk och kan därför innehålla skadliga kemikalier. Ett typiskt exempel är elektronikprodukter som ofta innehåller bly, brandskyddsmedel och andra skadliga kemikalier.

Plast är vanligt förekommande i förskolans verksamhet. Många skadliga ämnen används i plast för att ge den olika egenskaper. Ämnena kan sedan läcka ut under hela plastens livslängd. Värme och fett kan göra så att ämnena läcker ut snabbare.

”Giftfri förskola” är ett begrepp som används dels av Naturskyddsföreningen som namn på deras projekt för giftfria förskolor. Dels används det av Upphandlingsmyndigheten som namn på deras kravpaket för upphandlingar och utbildningsmaterial för att nå giftfria förskolor. Ofta används också uttrycket ”kemikaliesmart förskola”.

Åtgärder för att befria förskolan från skadliga ämnen.

I verksamheten

Ansvarig: Förskolechef

Rensa bort och fasa ut

Elektronik

Rensa ut all elektronik som används som leksaker.

Elektronik innehåller kemikalier som kan vara giftiga. Plasthöljet och kretskorten i elektroniska apparater som TV-spel, och stereoapparater kan ofta innehålla bromerade flamskyddsmedel. Bly kan finnas i lödpunkter och elkablar innehåller ofta ftalater. Det är därför en onödig risk att låta barnen leka med elektroniken.

Tidsplan: Rensa ut direkt, senast 1/6 -17

Plastleksaker

Rensa bort leksaker som känns klibbiga eller hala.

Innehåller ofta olämpliga mjukgörare. Det klibbiga kan vara ftalater som läcker ut. När de släpper från plasten kan det kännas klubbigt eller halt.

Tidsplan: Rensa ut direkt, senast 1/6 -17

Rensa bort mjuka plastleksaker (mjukare än Lego).

Innehåller ofta olämpliga mjukgörare. Kemikaliekraven på leksaker har skärpts under åren, därför är nya plastleksaker bättre än gamla. Mjuka plastleksaker av PVC eller annan plastsort som är äldre än 2007 innehåller sannolikt ftalater som är förbjudna inom EU idag och de kan även innehålla bly.

(De mjuka byggklossarna som ser ut som trä är enligt uppgift tillverkade av EVA, etenvinylacetat, en bra plast)

Tidsplan: Rensa ut efterhand

Rensa bort plastleksaker som luktar.

Leksaker som luktar starkt, antingen kemiskt eller parfymmerat, ska undvikas eftersom de kan innehålla ämnen som är allergiframkallande.

Tidsplan: Rensa ut direkt, senast 1/6 -17

Rensa bort leksaker tillverkade utanför EU.

Osäkert vad de kan innehålla. I Europa ställs kemikaliekrav vid leksakstillverkning. De kraven gäller dock inte för leksaker som säljs här men tillverkas utanför Europa. Många billiga plastleksaker tillverkas i till exempel Kina.

Tidsplan: Rensa ut efterhand

Icke-leksaker

Rensa bland saker som inte är gjorda för att vara leksaker, utklädningsaker, nycklar mm.

Eftersom de inte är gjorda för barn kan de innehålla olämpliga material. Plastväskor, metall (t.ex. nickel) bör undvikas. Läder kan innehålla kromrester från garvningen. Det är inte lämpligt för barn som kan tugga på sakerna.

Tidsplan: Rensa ut efterhand

Rensa bland material som ni återanvänder för att t. ex pyssla med.

Det är bra att återanvända material för att inte hela tiden behöva köpa nytt men det finns mer eller mindre bra saker att leka med. Att pyssla med saker från naturen eller till exempel gamla kartonger är bättre än gamla kablar, elektronik eller metall. Byggmaterial som PVC-rör ska också undvikas.

Tidsplan: Rensa ut efterhand

Möbler

Gamla stoppade möbler kan innehålla skadliga ämnen, skumgummi, flamskyddsmedel mm.

Tidsplan: Efterhand som möbler byts ut

Kemikalier

Rensa bort onödiga kemikalier, behövs tändvätska till exempel? Skaffa eller gör egna tändhjälpmedel t. ex <http://www.scouterna.se/aktiviteter-och-lager/aktivitetsbanken/aktivitet/eldpase/>

Tidsplan: Rensa ut direkt, senast 1/6 -17

Hantera hobbymaterial

Pärplattor

Stryk pärplattor när barnen inte är där. Vädra ordentligt. Man kan t.ex. stå under en köksfläkt.

Laminering

Laminera utan barn i närheten. Kan kanske ersättas med att montera på kartong?

Köpa in

Köp miljömärkta produkter. Köp från företag vi har avtal med.

Leksaker

Köp leksaker från företag vi har avtal med. Vi har ställt miljökrav på dem.
Köp leksaker tillverkade inom EU.

Pyssel

Köp vattenlösliga färger och lim.
Köp miljömärkta produkter.

Hygienartiklar

Köp miljömärkta hygienprodukter.
Köp i första hand ftalatfria handskar av nitril (inte vinyl) till blöjbyten. Ftalatfria vinylhandskar är ett alternativ i andra hand (vinylklorid är cancerframkallande.)

Lokalvård

Ftalatfria handskar i nitril används.

Micromoppar och Microdukar för den dagliga städningen, där endast vatten används.

Rengöringsmedel som används i toaletter är parfymfria.

Tvålen som tillhandahålls av Lokalservice är parfymfri.

Vid golvvård används på en miljömärkt polish.

Ansvarig: Chef Lokalservice

Byggnader och fasta installationer

Vid ny- och ombyggnationer används så långt det är möjligt material som uppfyller BASTAs kriterier.

Under byggprocessen sker samordning med verksamhet, lokalservice och kost.

BASTA beskriver sig så här på sin hemsida:

”BASTA vänder sig till alla som vill göra medvetna materialval i syftet att fasa ut ämnen med farliga egenskaper – till exempel fastighetsägare, entreprenörer, arkitekter, byggkonstruktörer eller privatpersoner.

I vår databas finner du bygg- och anläggningsprodukter som klarar BASTA: s högt ställda krav på kemiskt innehåll. EU:s lagstiftning REACH är kärnan i BASTA: s krav på kemiskt innehåll.

Databasen är öppen och fritt tillgänglig för alla att söka i. ...

BASTA-systemet bidrar till att uppnå Sveriges nationella miljömål ”Giftfri miljö” genom att fasa ut ämnen med farliga egenskaper från bygg- och anläggningsprodukter.

BASTA stöds av samhällsbyggnadssektorns stora aktörer och av myndigheter så som

Kemikalieinspektionen och Trafikverket. BASTA är ett icke-vinstdrivande bolag och ägs av IVL Svenska Miljöinstitutet och Sveriges Byggindustrier.”

Ansvarig: Fastighetschef

Kost/kök

Byta ut plastutrusning, till exempel tillbringare och redskap, till glas, porslin eller rostfritt.

Endast livsmedelsgodkända handskar och plastfolie används.

Ansvarig: Kostchef

Upphandling

Miljökrav ställs vid upphandling som normalt sker i samverkan med Upphandlingscenter i Ludvika.

Utbildning

God kunskap underlättar för personalen på förskolorna att fatta bra beslut om vad som ska göras för att få en giftfri förskola. Upphandlingsmyndigheten har på nätet skapat en utbildning för förskolepersonal. Den är lämplig att genomföra på t.ex. arbetsplatsträffar.

<http://www.upphandlingsmyndigheten.se/omraden/giftfri-forskola/webbutbildning-for-en-giftfri-forskola/>

Håll Sverige Rent har uppdrag som sorterar under deras ”Grön flagg” och går ut på att göra förskolan kemikaliesmart. Här involveras också barnen i arbetet.

<http://www.hsr.se/det-har-gor-vi/skola-forskola/kemikaliesmart-skola-och-forskola/kemikaliesmart-forskola>

Ansvarig: Förskolechef

Uppföljning

Möte med referensgrupp med förskolerepresentanter en gång per år.

Årlig uppföljning finns med i Barn- och utbildningsförvaltningens årshjul för systematiskt arbetsmiljöarbete.

Ansvarig: Kommunens miljösamordnare och samordnare på Barn- och utbildningsförvaltningen.